

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Луцький національний технічний університет
Рада підприємців при Кабінеті Міністрів України
Інститут демографії та проблем якості життя НАН України (Київ)
Інститут економіки промисловості НАН України (Київ),
Інститут регіональних досліджень НАН України (Львів),
Волинський осередок ВГО «Спілка економістів України»,
Волинський обласний центр зайнятості,
Київський національний університет будівництва і архітектури
ДННУ «Академія фінансового управління» (м. Київ),
Хмельницький національний університет, Державний університет економіки і технологій (Кривий Ріг)
Донецький національний університет імені Василя Стуса (Вінниця)
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (Луцьк)
Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. акад. С.Дем'янчука (Рівне)
Державний університет «Житомирська політехніка» (Житомир)
Мукачівський державний університет (Мукачеве), Університет Короля Данила (Івано-Франківськ),
Університет Марії Кюрі-Склодовської у Любліні (м. Люблін, Польща)
Управління статистики у Жешуві (м. Жешув, Польща), Академія Замойська (м. Замость, Польща),
Національна торгово-промислова палата у Варшаві (м. Варшава, Польща)
Фундація «Інститут сталого розвитку» (м. Варшава, Польща)
Технічний університет – Варна (м. Варна, Болгарія)
Сільськогосподарська академія університету імені Вітовта Великого (м. Каунас, Литва)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

X Міжнародна науково-практична конференція
Луцький національний технічний університет

THE ACTUAL PROBLEMS OF SOCIAL AND ECONOMIC SYSTEMS MANAGEMENT

10 th international scientifically-practical conference
Lutsk National Technical University

6 грудня 2024 р.
Частина 2

6 December, 2024
Part 2

Луцьк – 2024
Lutsk – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Луцький національний технічний університет
Рада підприємців при Кабінеті Міністрів України
Інститут демографії та проблем якості життя НАН України (Київ)
Інститут економіки промисловості НАН України (Київ),
Інститут регіональних досліджень НАН України (Львів),
Волинський осередок ВГО «Спілка економістів України», Волинський обласний центр зайнятості,
Київський національний університет будівництва і архітектури
ДННУ «Академія фінансового управління» (м. Київ), Хмельницький національний університет,
Державний університет економіки і технологій (Кривий Ріг)
Донецький національний університет імені Василя Стуса (Вінниця)
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (Луцьк)
Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. акад. С.Дем'янчука (Рівне)
Державний університет «Житомирська політехніка» (Житомир)
Мукачівський державний університет (Мукачеве), Університет Короля Данила (Івано-Франківськ),
Університет Марії Кюрі-Скłodовської у Любліні (м. Люблін, Польща)
Управління статистики у Жешуві (м. Жешув, Польща), Академія Замойська (м. Замость, Польща),
Національна торгово-промислова палата у Варшаві (м. Варшава, Польща)
Фундація «Інститут сталого розвитку» (м. Варшава, Польща)
Технічний університет – Варна (м. Варна, Болгарія)
Сільськогосподарська академія університету імені Вітовта Великого (м. Каунас, Литва)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

THE ACTUAL PROBLEMS OF SOCIAL AND ECONOMIC SYSTEMS MANAGEMENT

*X Міжнародна
науково-практична конференція
Частина 2*

*10 th international
scientifically-practical conference
Part 2*

Луцький національний технічний
університет

Lutsk National Technical University

6 грудня 2024 року 6 December, 2024

This project has received funding from European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No.871072.

Луцьк
«Надстир'я»
2024

УДК 338.24 : 330.342 (063)
А 43

*Рекомендовано Вченою радою
Луцького національного технічного університету
(протокол № 5 від 26 грудня 2024 р.)*

Рецензенти:

Голян В.А. – д.е.н., професор, директор ГО «Європейський аналітичний центр»;

Хомяк Н. Л. – д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту Волинського національного університету ім. Лесі Українки

А 43   **Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами:**
матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф., Частина 2. Луцьк, 6 груд. 2024 р.,
Луцьк: Надстир'я, 2024. 413 с.

**The actual problems of social and economic systems management : 10 th
international scientifically-practical conference, Part 2. December 6, 2024, Lutsk:**
Nadstyrja, 2024. 413 p.

ISBN 978-617-8438-05-0

Збірник містить матеріали учасників X Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами», що охоплюють проблеми структурної трансформації економіки регіонів польсько-українського прикордоння, управління національним господарством, галузями та господарськими комплексами; управління державними фінансами та інвестиційного забезпечення відбудови України, регіонального менеджменту та міжнародного співробітництва в контексті подальшої євроінтеграції України; менеджменту та економіки підприємства; управління персоналом, трудового потенціалу, лідерства; ринку праці, зайнятості населення, соціального партнерства; управління логістичними процесами на різних рівнях господарювання, а також економіки довкілля та природних ресурсів.

Для науковців, аспірантів, студентів, практиків, які досліджують проблеми управління соціально-економічними системами різних рівнів.

УДК 338.24 : 330.342 (063)

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

ISBN 978-617-8438-05-0

© Луцький національний технічний університет, 2024

Хвесик М.А., Мандзик В.М. ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВОДОГОСПОДАРСЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	402
Хомицький В.М. РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ	405
Хомюк Н.Л. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	406
Черчик Л.М. НАПРЯМИ ТА ФОРМИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ПОТРЕБ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ, УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ЇХНІХ СІМЕЙ	408

Очевидно, що на зміну показника утворення відходів I-III класів небезпеки впливають багато факторів, але в період війни маємо значні обмеження щодо оприлюднення багатьох наборів даних у регіональному розрізі. До основних джерел утворення відходів належать сфери сільського господарства (аграрні відходи), промисловості (промислові відходи), будівництва (будівельні відходи), транспорту та логістики, тобто по-суті це сфери залучення природних ресурсів, виробництва і розподілу. Крім того, до основних утворювачів відходів належить і сфера комунального господарства (побутові відходи). Відповідно, збільшення обсягів цих відходів як правило залежить від зростання обсягів економічної діяльності у цих сферах, або змін чисельності населення, якщо маємо на увазі побутові відходи.

Отже, для дослідження закономірності зміни показників утворення та поводження з відходами на рівні регіонів України в контексті розвитку циркулярної економіки можна використовувати метод кореляційно-регресійного аналізу. Важливо попередньо вилучити з масиву даних нетипові за розмірами показника утворення відходів регіони (Миколаївська, Полтавська, Сумська, Херсонська області, Автономну Республіку Крим та м. Севастополь), а також в умовах обмеженості оприлюднення ряду ключових даних, взяти за основу як факторні показники обсяги виробництва та кількість працівників суб'єктів господарювання. Побудована кореляційно-регресійна модель з високим ступенем достовірності дозволить прогнозувати обсяги утворення відходів у виділених регіонах України. Виявлено, що у Волинській області на обсяг утворення та рівень відновлення і спалення відходів значний вплив мали зовнішні негативні впливи війни в Україні та пандемії коронавірусу.

1. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 12.11.2024).

Хомюк Н.Л.

д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Сільське господарство є однією з ключових галузей економіки України, яке сприяє формуванню продовольчої безпеки країни, експортному потенціалу та забезпечує зайнятість значної частини населення, особливо на сільських територіях. Однак сучасні виклики, пов'язані з повномасштабним вторгненням, суттєво вплинули на стан земель сільськогосподарського призначення. Окупація частини території, бойові дії, заміновані поля, руйнування інфраструктури, а також знищення екосистем є вагомими факторами, що унеможливають ефективне використання земельних ресурсів. Зростання продуктивності та конкурентоспроможності агробізнесу значною мірою залежить від стану земельних ресурсів, раціонального землекористування та впровадження інноваційних підходів.

Сучасні тенденції розвитку земель сільськогосподарського призначення в Україні є відображенням як глобальних екологічних викликів, так і специфічних національних проблем. Війна також спричинила серйозні проблеми в управлінні земельними ресурсами, оскільки частина земель неможлива для використання, а доступ до деяких ресурсів і технологій значно обмежений.

Україна залишається однією з європейських країн з найвищим рівнем розораності. Варто звернути увагу на те, що, внаслідок інтенсивного землеробства, ерозію, а також бойові дії, відбувається зниження родючості земель сільськогосподарського призначення. Це вимагає впровадження заходів з реабілітації та відновлення цих земель. Частина землі на даний час є також тимчасово окупованою або зруйнованою через бойові дії. Заміновані

поля, воронки від вибухів, забруднення хімічними речовинами є основними викликами, які унеможливають використання значної частини сільськогосподарських угідь.

За даними останніх досліджень, проведених Центром досліджень продовольства та землекористування Київської школи економіки (KSE Агроцентр) спільно зі Світовим банком, прямі збитки та втрати українського аграрного сектору внаслідок повномасштабної війни перевищують \$80 млрд. Через мінну небезпеку значна частина сільськогосподарських угідь України, орієнтовно 2 мільйони гектарів, залишається непридатною для обробітку. Це зумовлює значні економічні наслідки: скорочення доходів фермерів, зменшення обсягів експорту агропродукції, недоотримання податкових надходжень та втрати робочих місць у секторі. Експерти оцінюють, що через неможливість використання цих земель економіка України щорічно втрачає близько \$ 800 млн. [1].

Після завершення бойових дій одним із головних завдань буде очищення території від вибухонебезпечних об'єктів, що є необхідною умовою для відновлення землеробства. Вважаємо, що застосування геоінформаційних систем, супутникового моніторингу для оцінки стану земель, планування сталого землекористування є однією із необхідних тенденцією.

На нашу думку, важливо сприяти підприємствам у розвитку та впровадженні інноваційних технологій не лише для вирощування сільськогосподарської продукції, а й її переробки. В умовах обмежених ресурсів, особливо під час воєнного стану, необхідно впроваджувати раціональні та ефективні системи управління ресурсами. Доцільним є організація виробництва та переробки аграрної продукції в місцях її вирощування. Це дозволяє зменшити втрати сировини, пов'язані з транспортуванням на значні відстані, та забезпечити прибутковість від реалізації готової продукції [2].

Варто звернути увагу на те, що все більша частка земель відводиться під вирощування технічних культур (соняшника, ріпака), які виснажують ґрунт. А надмірне застосування пестицидів, гербіцидів сприяє забрудненню земель сільськогосподарського призначення та водних ресурсів і, як наслідок, виникненню проблем зі здоров'ям у населення. Тому популярності набирає розвиток органічного землеробства. Хоча ця тенденція ще не набула масового характеру, інтерес до екологічного вирощування зростає як серед виробників, так і споживачів.

Україна, де державна підтримка виробників органічної продукції лише на стадії формування, має можливість перейняти досвід інших країн світу та членів ЄС щодо впровадження ефективних механізмів та інструментів фінансової підтримки органічного сектора. Це також відкриває можливості для створення дієвого механізму взаємодії між державними та місцевими органами влади, приватними підприємствами, громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами [3].

Неврегульованість у земельному та податковому законодавствах також призводить до зниження родючості ґрунтів, інтенсивного використання земель сільськогосподарського призначення та відсутності коштів на землеохоронні заходи [4].

Крюкова І. та Цуркан О. звернули увагу на тому, що необхідно враховувати світовий досвід щодо пільгового оподаткування агровиробників для раціонального використання земель сільськогосподарського призначення. Вони виокремили такі аспекти, як надання податкових преференцій для стимулювання інноваційного розвитку та впровадження екологічно чистих і безпечних технологій агровиробництва; використання гнучких механізмів державної фінансової підтримки через виплату дотацій, субвенцій, а також тимчасове зниження податкових ставок чи звільнення від оподаткування під час освоєння нових сільськогосподарських угідь; послаблення податкового навантаження для агробізнесу у випадках виникнення форс-мажорних особливостей, таких як війна, економічна криза чи світові епідемії; пільгове оподаткування, зокрема у сфері справляння ПДВ, що сприяє зниженню податкового навантаження та підтримці аграрного сектору в кризових умовах [5]. Адаптація цих підходів до українських реалій сприятиме покращенню

економічного стану аграрного сектору, стимулюванню інновацій, розвитку екологічно орієнтованого виробництва та посиленню конкурентоспроможності продукції агропромислового комплексу на світовому ринку.

Вважаємо, що формування довгострокових стратегій відновлення земельних ресурсів, включаючи рекультивацію пошкоджених земель, відновлення екосистеми та екологічну реабілітацію, є кроком до збереження аграрного потенціалу України.

Попри ці складнощі, аграрний сектор України демонструє стійкість, адаптуючись до нових умов і розширюючи можливості для збереження виробництва. В повоєнний період пріоритетними напрямками залишатимуться відновлення родючості земель, розмінування сільськогосподарських угідь, впровадження сталих практик землеробства та створення механізмів підтримки аграріїв для забезпечення продовольчої безпеки країни та світу. Пошук оптимальних шляхів раціонального використання земельних ресурсів та створення сприятливих умов для ефективного управління земельним фондом є ключовими завданнями для їх збереження.

Для відновлення та раціонального використання земель сільськогосподарського призначення необхідно впроваджувати сучасні методи господарювання, що враховують екологічні вимоги, забезпечують підвищення родючості та зменшують негативний вплив на довкілля. Особливої уваги потребує розвиток інноваційних технологій, які сприяють відновленню та збереженню земельних ресурсів для майбутніх поколінь.

1. Нейтер Р., Зоря С., Муляр О. Збитки, втрати та потреби сільського господарства через повномасштабне вторгнення. Центр досліджень продовольства та землекористування Київської школи економіки. The World Bank 2024. 33 с.

2. Хоміук Н.Л. Особливості управління сталим розвитком сільських територій в умовах воєнного стану. Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами: матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф., Частина 1. Луцьк, 15 груд. 2023 р., Луцьк: ЛНТУ, 2023. С. 260–262.

3. Хоміук Н.Л. Методичні підходи до формування фінансової державної підтримки органічного виробництва в ЄС. Аграрна політика Європейського Союзу: виклики та перспективи : монографія / за ред. Т.О. Зінчук. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. С.476–487.

4. Khomiuk N. Payments for the use of agricultural land in the system of land management. Management in private and public sectors as an important element of the functioning of the organization: monograph. Higher School of Social and Economic. Przeworsk: WSSG, 2024. P. 295–316.

5. Крюкова І.О., Цуркан О.В. Єдиний податок бізнес-суб'єктів аграрного сектору: сучасний стан та тенденції оподаткування. Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. 2020. № 1. С. 214–227.

Черчик Л.М.

д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна

НАПРЯМИ ТА ФОРМИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ПОТРЕБ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ, УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ЇХНІХ СІМЕЙ

Сучасні реалії в Україні вимагають адаптації туристично-рекреаційної сфери до нових потреб воєнного та післявоєнного часу. Це зумовлює необхідність подальшого розвитку та формування альтернативних підходів до забезпечення потреб у реабілітації, оздоровленні, відпочинку та розвитку ветеранів, учасників бойових дій та їхніх сімей.

Подальше функціонування туристично-рекреаційної сфери (ТРС) передбачає урахування таких основних чинників:

1) зростання потреб на соціальні види і форми відновлення, реабілітації, відпочинку громадян України, найперше – учасників бойових дій, їх сімей, населення регіонів, які були окуповані;

2) зниження рекреаційного потенціалу в багатьох регіонах України, які не були окуповані, і його знищення у регіонах, що зазнали окупації;

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ**

**THE ACTUAL PROBLEMS OF SOCIAL AND ECONOMIC
SYSTEMS MANAGEMENT**

*X Міжнародна науково-практична конференція
Частина 2*

*10 th international scientifically-practical conference
Part 2*

Матеріали подано в авторській редакції

Відповідальний за випуск:
д.е.н., професор **Шубалий О.М.**

Відповідальний секретар:
Ходун Ю.О.

Обкладинка:
Чернецький В.М.

Відділ іміджу та промоції
Луцького національного технічного університету
43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75

Формат 60 x84 1/16. Ум.-друк. арк. 29,1.
Наклад 300. Зам. 18.

Волинське обласне редакційно-видавниче підприємство «Надстир'я»
43016, м. Луцьк, вул. Лесі Українки, 7.
Тел. +38 067 33 41 306.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 349 від 02.03.2001.